

Feminist Sosyal Politika: Bakım, Emek, Göç
Feminist Social Policy: Care, Labor, Migration
Cansu Mordoğan^{1*}

¹ Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Samsun, Türkiye, cans.modogan@gmail.com, ORCID ID: 0009-0003-4336-3565

**Article Info/Makale
Bilgisi**

Received/Geliş:
23.11.2023

Accepted/Kabul:
23.12.2023

Online/Çevrimiçi:
30.12.2023

Cite this article/Atf:
Mordoğan, C. Feminist
Sosyal Politika: Bakım,
Emek, Göç, Saü Kadın
Araştırmaları Dergisi,
2(2),(2023), 134-138.

Öz: Çağla Ünlütürk Ulutaş editörlüğünde kaleme alınan "Feminist Sosyal Politika: Bakım, Emek, Göç" adlı bu kitapta; sosyal politika uygulamaları toplumun dezavantajlı konumunda olan kadınları, hangi sektörlerde nasıl etkilediği ve kadın emeği feminist bakış açısıyla ele alınmaktadır. Kitap, özellikle kadın emeğini odak noktası haline getiren sosyal politika alanını feminist merceklerle sorgulayan akademisyenleri bir araya getirirken dezavantajlı birey olan kadınları sosyal hizmet disiplini bağlamında ele almaktadır. Kitap, kadın emeğinin gerek çalışma gerek ev yaşamında görünür kılınması gerekliliğini ve göçmen kadın odağında emek sorgulamasını içermektedir. Kitap üç bölümden oluşmaktadır. Her bölüm ana başlığıyla ilintili olarak kadını, sosyal politika bağlamında bakım, emek ve göç konularında ele almaktadır. Kitap değerlendirmesi yazısında bu üç bölüm eleştirel bir gözle ve sosyal hizmet bakış açısıyla incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Politika, Kadın, Sosyal Hizmet.

Abstract: In this book titled "Feminist Social Policy: Care, Labor, Migration", written under the editorship of Çağla Ünlütürk Ulutaş; How social policy practices affect women who are disadvantaged in society, in which sectors, and women's labor are discussed from a feminist perspective. The book brings together academics who question the field of social policy, which focuses on women's labor, with a feminist lens, and discusses women, who are disadvantaged individuals, in the context of the social work discipline. The book includes the necessity of making women's labor visible both in working and home life and questions labor with a focus on immigrant women. The book consists of three parts. Each chapter engage with women, care, labor and migration in the context of social policy in relation to its main title. In the book review article, these three chapters were examined critically and from a social work perspective.

Keywords: Social Policy, Women, Social Work.

1.Giriş

Tenkiti yapılan eser, Çağla Ünlütürk Ulutaş'ın editörlüğünde Feminist Sosyal Politika başlığıyla hazırlanan derleme bir kitaptır. Bu çalışma, en genel hatlarıyla sosyal politika alanını feminist bir mercekten incelemektedir. Çalışma; Türkiye’de hane içinde ve dışında kadın emeğinin konumunu ortaya koymakla birlikte, eşitlikçi sosyal politikaları göstermeyi hedeflemektedir. Araştırma, sosyal politika ve refah politikalarını toplumsal cinsiyet bakışıyla incelerken hem eril sosyal politikaları hem de yansız sosyal politikaları eleştiri süzgecinden geçirmiştir. Kitabı oluşturan bölümler feminist sosyal politika alanında söz konusu olan bakım, emek, göç konularını Türkiye gündemine taşıyan akademisyenler tarafından kaleme alınmaktadır. Bu akademisyenler, yazar tarafından sosyal politika alanında duayen kabul edilen Gülay Toksöz’ün öğrencisi ya da kadın emeğine karşı mücadele yürüttüğü süreçte yollarının kesiştiği feminist akademisyenlerdir. Yazarın ivedilikle üzerinde durduğu isim Gülay Toksöz’den bahsetmek gerekirse kendisi, feminizmi hem akademik araştırma ve eşitlik mücadelesi alanı olarak görmüş hem de yaşamının her noktasına taşımıştır. Gülay Toksöz kadın emeği ve örgütlenmesi alanı başta olmak üzere pek çok öncü çalışmaya imza atmıştır.

Yazar, sosyal politika alanını feminist bir mercekten sorgulayan değerli isimleri bir araya getirerek hem duayen kabul ettiği Gülay Toksöz’e vefasını gösterme hem de yazıların her biriyle literatüre yeni kavramlar ve veriler katmayı amaçlamaktadır. On bir bilim insanının katkılarıyla kaleme alınmış yapıt, üç ana bölüm ve dokuz başlıktan oluşmaktadır. Çalışmanın, sosyal politika ve feminizm kıskacında karanlıkta kalan veya değinilmeyen yeni tartışma konularına, yeni kavramlara yelken açması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

2.Değerlendirme

Çalışmanın önsözünde yazar “Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Çalışmalarının Gelişimi ve Sosyal Politika Araştırmalarına Katkıları” başlığıyla toplumsal cinsiyet çalışmalarında öncü kabul ettiği Yıldız Ecevit ile söyleşi gerçekleştirmiştir. Söyleşide Türkiye’de sosyal politika araştırmalarının tarihsel gelişimi ve katkılarına değinilmekle beraber feminist akademisyenlerin aynı zamanda aktivist yanı olduğuna vurgu yapılmaktadır. Ayrıca editör, duayen kabul edilen Gülay Toksöz’ün bilim camiasına katkılarına değinmiştir. Söyleşi; dil ve anlam bakımından sade, akıcı ve ilgi çekici olmakla birlikte yazarın konu başlığına uygun içerik hazırlayarak amacına ulaştığı söylenilebilir.

Çalışmanın birinci bölümü “*Feminist Ekonomi ve Bakım Politikaları*” ana başlığı altında üç ara bölümden oluşmaktadır. Birinci ara bölüm “*Toplumsal Cinsiyet Eşitlikçi Sürdürülebilir Büyüme ve Kalkınma İçin Mor Ekonomi*” başlığıyla İpek İlkaracan tarafından hazırlanmıştır. İlkaracan, toplumsal cinsiyet eşitliğini sosyal politika alanlarından -sürdürülebilir büyüme ve kalkınma- konusuyla irdelemiş, bakım ekonomisindeki eşitsizliği gözler önüne sererek eşitliğin çözümüne dair “mor ekonomi” kavramını öne sürmüştür. Mor ekonomi kavramının arka planını oluşturan bakım ekonomisinin toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile bağlantısını ve bakım krizini başarılı bir şekilde tartışmıştır. Mor ekonomi ile sosyal politikadaki eşitsizlikler, bakım ekonomisi ile bağlantılı olan ekonomik ve sosyal sorunlar çözümlenmediğinde bakım emeğinin sürdürülebilirliğini tehdit eden bakım krizine vurgu

yapmakta ve çözüm olarak mor ekonomi kavramının geliştirilmesi fikrini savunmaktadır. Yazar, çözüm olarak literatüre katkı sağladığını düşündüğü mor ekonomi kavramının yapıtaşlarını, neden sonuç ilişkisi bağlamında başarılı bir şekilde ortaya koyarken üretilen çözüm önerileriyle kavramı somutlaştırmaktadır. Sonuç olarak İlkaracan, mor ekonomi kavramının gelecek, toplumsal cinsiyet eşitliği ve bakım ekonomisine katkı sağlayacağını düşünmektedir.

“*Tamamlanmamış Devrim’in Türkiye Yansımaları*” başlığıyla kaleme alınan derleme, Nursel Durmaz tarafından hazırlanmıştır. Bu bölümde yazar, güçlü refah politikalarının ülkelerdeki cinsiyet eşitsizliğiyle ilişkisini incelemeyi amaçlamakla beraber incelemesinin ilhamını “Esping-Andersen’in Tamamlanmamış Devrim” adlı kitabından almaktadır. Yazar Tamamlanmamış Devrim adlı kitabı inceleyerek, Türkiye’deki kadınların değişen rollerini sebep-sonuç ilişkisi bağlamında ele almaktadır. Durmaz çalışmasında; Dünyadaki ve Türkiye’deki kadınların değişen rollerini işgücü piyasasındaki eşitsizlikler, toplumsal cinsiyet, eğitim-istihdam ilişkisi bakımından istatistiki verilerle güçlendirerek kadın-aile-yaşlı üçgeninde bakım ilişkisini başarılı bir şekilde ele aldığı söylenilebilir. Çalışmanın, sosyal politika alanına farklı bakış açıları kazandırması, alanın değinilmemiş noktalarına ışık tutması bakımından önemli olduğu söylenilebilir.

“*Türkiye’de Yaşlı Bakımı ve Kadın İstihdamı*” başlığıyla Emel Memiş ve Özge İzdeş ortak çalışma yürütmüşlerdir. Bu çalışmada, yaşlı bakımının kamu hizmetleri nezdinde yeterliliğine ve kamu politikalarında bakım probleminin hane içi enformel bakım eğilimine değinilmiştir. Çalışma, okuyucuya bakım istihdam ilişkisini, enformel bakımın istihdam üzerine etkilerini verilerle sunmakta; yaşlı bakımı kararı ile kadın istihdamı arasındaki ilişkiyi inceleyerek yaşlı bakımının literatürde yeterince incelenmeyen bir konu olduğu fikrini odak noktası haline getirmesi yönüyle önemli olduğu söylenilebilir. Memiş ve İzdeş, bakım hizmetlerinin kurumsallaştırılması ile kadını, enformel bakım sağlayan kişi olarak aile içi rol dağılımına veriler ile dikkat çekerek çalışmayı güçlendirmiş dahası okuyucuya somut bir bakış açısı kazandırmıştır. Çalışma, sosyal hizmet temelinde kadın emeğini; kadının ev içi rollerde görmezden gelinişi, emek bağlamında dezavantajlı konumda olması ve sosyal politikaların kadını ev içi rollerde güçlendirmesi noktasında etkin oluşunu okuyucuya kazandırması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Derlemenin ikinci bölümü “*Kadın Emeği, Geçicilik, Eğretilik*” temel başlığı altında üç ara başlıktan oluşmaktadır. “*Özel İstihdam Şirketleri Aracılığıyla Geçici İşçilik: Padroneler ve Kelly Kızı’ndan Küresel İstihdam Şirketlerine*” başlıklı araştırma, Seyhan Erdoğan tarafından hazırlanmıştır. Bu bölümde özel istihdam şirketleri aracılığıyla geçici işçiliğin gelişimi, toplumsal cinsiyet perspektifinde ele alınmıştır. Kadın emeğini özel istihdamda geçici işçi ve işçilik kavramlarıyla harmanlayan yazar, var olan cinsiyet eşitsizliği ve düşük eğitilmiş bireylerin neoliberal politikalarla sömürüldüğünü başarılı bir şekilde gün yüzüne çıkarmıştır.

“*Hizmetler Sektörünün Eğreti İşlerinde Kadın İstihdamı Ve Çalışma Koşulları*” başlığıyla esere katkı sunan yazarlardan biri de Nagihan Durusoy Öztepe’dir. Çalışmada, hizmet sektörünün düzensiz ve güvencesi olmayan iş ve mesleklerde kadın istihdamının boyutlarına değinilmiştir. Yazar, nicel araştırma yöntemiyle kadınların eğretici işlerle karşılaşma durumunu sunarken toplumsal cinsiyet bağlamında kadının hangi işlerle nitelendirildiğini ortaya koymakta ve bu durumun çalışmanın amacına hizmet etmesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca

kadının eğrelti işlere mahkûm edilişinin sebep, sonuç ve öneriler ile başarılı bir şekilde analiz edildiği söylenilebilir.

Zühal Esra Bilir, “Eğreltileyen Hizmet Sektörünün Feminizasyonu: Avm’lerde Çalışan Kadın Satış Görevlileri” başlığı ile esere katkı sunmaktadır. Çalışmada, alışveriş merkezlerinde satış görevlisi olarak çalışan kadınların, eğreltileyen kavramı adı altında toplumsal cinsiyet düzleminde analizine yer verilmiştir. Nitel araştırmada kadınlarla yapılan derinlemesine görüşmelerden elde edilen veriler ile araştırmanın zenginleştirildiği düşünülmektedir. Bilir, yazısında alışveriş merkezi sektöründeki kadınların varlığını görünür kılmakta ve sorunlara ilişkin çözümler ortaya koyarak okuyuculara farkındalık kazandırabileceğini düşünmektedir.

Çalışmanın üçüncü bölümü “Kentsel ve Tarımsal Üretimde Suriyeli Kadın Emeği” temalı ana başlıktan oluşmaktadır. “Tarımsal Üretimde Suriyeli Göçmen Kadın Emeği: Bereketli Topraklarda Zehir Gibi Yaşananlar” başlıklı derlemenin yazarları Saniye Dedeoğlu ve Sinem Sefa Bayraktar’dır. Yazarlar, Suriye’den Türkiye’ye doğru yaşanan göçün mağdurları olan kadınları ve kadın emeğinin sömürüye, emeğe, eşitsizliğe açık riskli yapısını cinsiyet kalıp yargıları üzerinden değerlendirmişlerdir. Dedeoğlu ve Bayraktar’ın, göçmen kadın emeğinin istihdam kollarındaki kemikleşmiş sorunlarını verilerle başarılı bir şekilde ortaya koydukları söylenilebilir. Yazarlar, anket ve alan çalışması ile dezavantajlı grup olan kadınların ve çocukların göç yaşamlarını okuyucuya resmedebiliyor oluşu ile başlık ve içeriğin başarısını göstermektedir. Sosyal hizmet temelinde; göç sürecinden en çok etkilenen kadın ve çocukların kalıp yargılar üzerinden nasıl örselendikleri ortaya konulmuş, risk faktörleri ortadan kaldırıldığında ise kadın ve çocukların dezavantajlı konumdan nasıl çıkabileceklerine dair sahada olan meslek elemanlarınca betimleniyor oluşu başarılı bir çalışma ortaya konulduğunu göstermektedir.

“Ötekilerin Ötekisi: Denizli İşgücü Piyasasındaki Suriyeli Kadınlar” adlı çalışmanın yazarları Çağla Ünlütürk Ulutaş ve Sezgi Akbaştır. Yazarlar çalışmada, Suriyeli kadınların iş gücünün Türkiye işgücü piyasasındaki katılımını, savaş öncesi Suriye’deki kadınların işgücü piyasasındaki konumlarını toplumsal cinsiyet eşitliği çerçevesinde masaya yatırmakla kalmayıp; kadın istihdamını sistemselsel ve bütünsel olarak görmemizi, yorumlamamızı sağlaması ve araştırmalarını nitel araştırma yöntemiyle zenginleştirmeleri sonucu başarılı bir çalışma ortaya koydukları söylenilebilir. Ayrıca sosyal hizmet temelinde; sosyal hizmetin alanı olan göç ve göçmen kadınlar ile çalışan meslek elemanlarına bakış açısı kazandırması yönüyle eğitici bir çalışma ortaya konulduğu söylenilebilir.

Sonuç olarak derleme niteliğindeki kitap, kadınları; emek, bakım, göç konularında feminist bir bakış açısıyla irdelemesi, kadınların yaşamlarındaki sorunları su yüzüne çıkarması, kadınların sorunlarına çözümler üretmesi, kadınların sorunlarını sosyal politika çerçevesinde ele alması, eşitlikçi sosyal politikalar üretilerek yol göstermesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Sosyal hizmet, sosyal politika uygulama alanlarından biri olmakla beraber çalışma alanını dezavantajlı bireyler oluşturmaktadır. Kitap, kadın emeğini göç ve bakım konularında irdeliyor oluşu ile sosyal hizmet disiplinine doğrudan kaynak oluşturmaktadır. Çalışma, sosyal hizmet alanında çalışan meslek elemanlarının gerek kadının emek, bakım ve göç konusundaki anlayışlarını gerekse var olan sosyal

hizmet uygulamalarını geliştirmesi yönünden çalışmanın önemli olduğu düşünölmektedir. Kitap; sosyal hizmette hem dezavantajlı grup olan kadın, çocuk, yaşlı ve engellilere yönelik makro boyutta sosyal politikalar üretmesi hem de sosyal politikaların cinsiyet temelinde feminist bir bakış açısına sahip olması açısından kitabın literatüre önemli katkı sunacağı düşünölmektedir.

Kaynakça

Ünlütürk Ulutaş, . (Ed.) (2018). *Feminist sosyal politika: bakım, emek, göç*. İstanbul: NotaBene Yayınları.

Makale Bilgi Formu
Yazar(lar)ın Katkıları: Makale tek yazarlıdır.
ıkar atışması Bildirimi: Yazar tarafından potansiyel çıkar atışması bildirilmemiştir.
Destek/Destekleyen Kuruluşlar: Bu alışma herhangi bir kurum tarafından desteklenmemiştir.
Etik Onay ve Katılımcı Rızası: “Feminist Sosyal Politika: Bakım, Emek, Göç” başlıklı çalışma etik kurul onayı gerektirmemektedir. Yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulduğu yazar tarafından beyan edilmiştir.
Not: Bu makale iThenticate sistemi tarafından taranmıştır.